

Bare det nu ikke går alt for godt i 2007

Overvismanden Peter Birch Sørensen frygter for det nye år er økonomisk overophedning og lønfest, som kan give os alle tømmermænd. Han frygter dog også, at flere vil blive ramt af fattigdom herhjemme.

INTERVIEW STIG ANDERSEN

Da Det økonomiske Råd i 1962 blev oprettet, gav folkeviddet straks formandskabet betegnelsen 'de økonomiske vismænd'. Og sådan har de fungeret siden og givet råd og forudsigelser og løftede pegefingre om udviklingen i det danske samfund - til politikerne og til befolkningen.

Vismændene er løbende skiftet ud, men gennemslagskraften er bevaret. Og her op til det nye år har den nuværende 'overvismand', Peter Birch Sørensen, meget aktuelt mest nogle råd om de 'tømmermænd', som den kommende tid kan resultere i.

»Hvis man skal frygte noget i det nye år, så er det nærmest, at det kommer til at gå for godt i 2007. Det vil nemlig kunne give nogle 'tømmermænd', hvis den nuværende meget stramme situation på arbejdsmarkedet med mangel på arbejdskraft varer for længe.

Og hvad går frygten så på?

»At der kan opstå en situation som den, der opstod i midten af 1980'erne, hvor vi også havde et kraftigt opsving med store prisstigninger på ejerboliger og stigende mangel på arbejdskraft, som førte til kraftige lønstigninger. Det fremprovokerede politiske indgreb, og vi fik kartoffelkuren og skattereforen på samme tid. Resultatet var syv magre år for danskerne frem til 1993 med stigende ledighed og stagnerende realløn.

Vil det sige, at en almindelig dansk familie, der måske bor i eget hus eller lejlighed, som har bil og ferieplaner, skal være nervøs for 2007?

»Nej, der er faktisk udsigt til en vis stigning i reallønnen for den almindelige lønmodtager. Der kan være små forskydninger i skatteprocenterne rundt om i landet på grund af kommunesammenlægningerne, og boligjernes renteudgifter er steget en smule. Men på trods heraf kan der ventes en pæn reallønsfremgang.

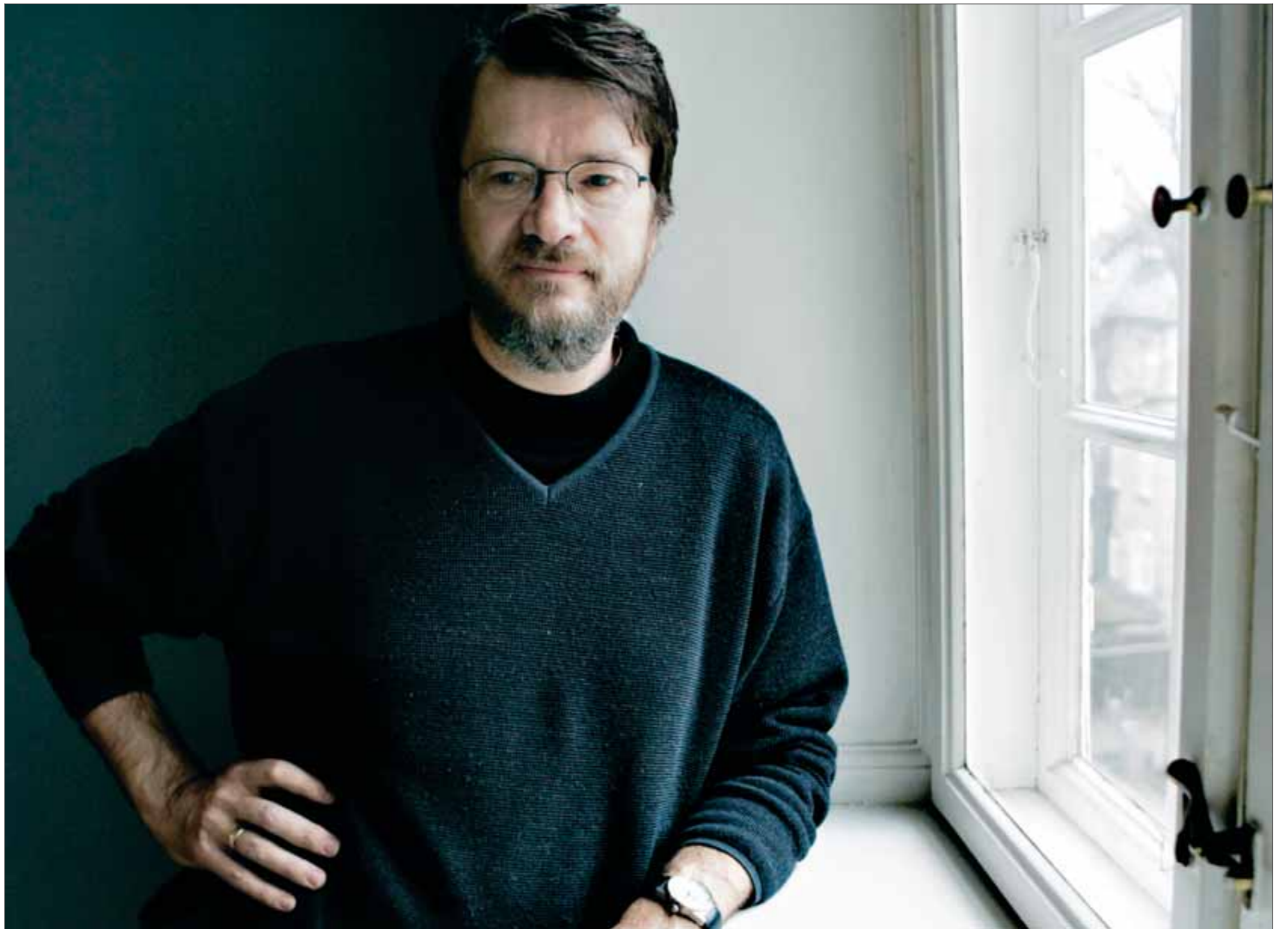
Risikoen for overophedning

Så der er ikke noget at frygte?

»Umiddelbart ikke. Men Det økonomiske Råd har advaret om, at økonomien kan blive overophedet. Den største risiko her er netop arbejdskraftmanglen, som kan føre til en pludselig lønfest. Det vil selvfølgelig på kort sigt betyde flere penge på lønkontoen for den enkelte, men på lidt længere sigt vil det også betyde, at vores konkurrenceevne over for udlandet bliver forringet. Og det vil vende udviklingen. Resultatet vil være en måske længere periode med stigende arbejdsløshed, lavere vækst og dermed en mindre stigning i reallønnen - i bestræbelserne på at genvinde konkurrenceevnen. Den situation skulle vi jo gerne undgå.

Vil det sige, at der alligevel er nogen, der måske skal frygte for deres job?

»Vores bedste bud er, at ledigheden stabiliserer sig nogenlunde på det nuværende niveau, og at væksten vil tage af, bl.a. fordi der stort set ikke er mere arbejdskraft, som kan trækkes ind i produktionen. Men der er altså en klar risiko for, at tingene kører af sporet. Og hvis det sker, så får vi en hård landing, som gør, at nogle vil miste deres job. Det er ikke det, vi anser

for mest sandsynligt, men risikoen er bestemt til stede.

Og det er altså et lønboom, der er risikofaktoren her?

»Ja. Vi får problemer, hvis lønningerne begynder at stige langt hurtigere end produktiviteten.

Den risiko er altså så stor, at 'vismændene' har fundet det nødvendigt at gøre opmærksom på den?

»Ja. Vi betragter det ganske vist som mest sandsynligt, at dansk økonomi holder balancen. Men vi har alligevel anbefalet en opstramning af finanspolitikken for at mindske risikoen for, at økonomien løber af sporet. Skadevirkningerne af en decideret økonomisk overophedning vil nemlig være meget store, og det indgreb, vi foreslår, vil under alle omstændigheder være fornuftigt at foretage, også selv om vi ser bort fra risikoen for overophedning.

Og hvad er det så, 'vismændene' mener, der bør gøres?

»Vi mener, at der så hurtigt som muligt bør laves en skatteomlægning, hvor man lempet skatten på arbejdsindkomster, samti-

dig med at man forøger ejendomsværdiskatten. Det vil mindske manglen på arbejdskraft, fordi det både vil øge arbejdsudbuddet og dæmpe det store efterspørgselspres på især bygge- og anlægsektoren.

Men regeringen har jo sit skattestop?

»Ja, og Anders Fogh Rasmussen har desværre allerede meldt ud, at sådan en omlægning ønsker han ikke. Vi har så sagt, at så må man lave en mere traditionel form for opstramning, f.eks. en tvungen opsparring. Men det vil være en klart ringere løsning, bl.a. fordi det primært vil ramme dem, der ikke har nogen opsparring, og som ikke har en friværdi, de kan tære på.

Lønstigningsforventningerne

Balancen i det her, den kommer vel meget an på de overenskomster, som skal forhandles først i det nye år. Hvad kan lønmodtagerne så sætte næsen op efter?

»Jeg vil ikke sige noget om, hvad der er rimeligt, det tilkommer ikke mig. Og det ville hurtigt kunne blive udlagt som en anbefaling. Men vismændene har jo gang på gang gjort opmærksom på, at hvis lønstigningerne kommer for meget ud af trit med produktivitetstigningen, så kommer der før eller siden et tilbageslag. Og det er også en erkendelse, som organisationerne har. Faktisk har fagbevægelsen i en lang årrække udvist stor ansvarlighed på dette område.

Men der er jo en stribe direktører, der har sendt nogle rimeligt klare signaler i form af milliongevinster til sig selv. Kommer der ikke et pres?

»Vi har jo allerede hørt meldinger om forventninger til nogle relativt store lønstigninger.

Hvad sker der, hvis lønmodtagerne siger, at nu vil de altså ikke længere bare kigge på, at en lille gruppe løber med det hele?

»Hvis de store, brede løngrupper får markante stigninger, så kan det ikke undgå at gå ud over konkurrenceevnen. Det vil føre til tilbageslag, men hvor grænsen ligger, er der ingen, der kan sige.

Men de direktører, der vel skulle gå foran med gode eksempler, de gør det altså ikke, hvis man ser samfundsmæssigt på det?

»Det kan du sige. Men vismændene kan jo ikke udstikke direktiver for, hvordan lønningerne skal være, hverken for den ene eller den anden gruppe.

Der tales mere og mere om, at vi har et egentligt fattigdomsproblem i Danmark. Har vi det?

»Man må i hvert fald sige, at vi har nogle medborgere, som er henvist til at leve af meget små indkomster. Men sammenlignet med udlandet har vi heldigvis forholdsvis få fattige.

Men 165.000 fattige i et lille, rigt land som Danmark forekommer at være et stort tal?

»Det er også et stort tal, men det er en sammensat gruppe, og det er ikke alle 165.000, der lider nød. F.eks. er 20.000 af dem unge, der bor hjemme hos forældrene, og af dem er det 'kun' 6.000, hvor forældrene også er fattige. Men der er nogle, der hænger fast i fattigdom i mange år, og jo længere man gør det, jo sværere er det at komme ud af det.

Risiko for flere fattige

Hvad med forskellen på rig og fattig, hvordan vil den udvikle sig?

»Det har indtil nu været ret stabilt i Danmark. Men på det seneste har dem i den allerøverste ende af indkomstskala-

en skabt afstand med forholdsvis store lønstigninger. Og så kan vi se, at der har været et ret stort frafald på ungdomsuddannelserne og erhvervsuddannelserne. Det er ikke mindst andengenerationsindvandrere, som har svært ved at klare sig i uddannelsessystemet. De har ikke fået nok med sig fra grundskolen, så deres forudsætninger er ofte for svage. Kan vi ikke få brudt den tendens, så risikerer vi et større antal fattige i fremtiden. Og på samme måde vil udviklingen i indkomstfordelingen afhænge af, om vi kan sikre, at alle får tilstrækkelige kvalifikationer.

Skal det forstås sådan, at vi rent faktisk kreerer nye grupper af fattige mennesker i Danmark i dag?

»Tendensen med de unge, der falder fra i uddannelsessystemet, er ny, og vi har ikke set konsekvenserne af den i fattigdomsstatistikkerne endnu. Men hvis vi ikke får alle med, så tror jeg ikke vi undgår, at der kommer et større antal fattige herhjemme.

Så gruppen af fattige risikerer at blive forøget. Ikke mindst med andengenerationsindvandrere, som er gået i stå i uddannelsessystemet?

HUSK LIGE. Overvismanden Peter Birch Sørensen frygter en gentagelse af situationen fra midten af 1980'erne. »Det fremprovokerede politiske indgreb, og vi fik kartoffelkuren og skattereforen på samme tid. Resultatet var syv magre år for danskerne frem til 1993 med stigende ledighed og stagnerende realløn«, minder han os om. Foto: Maria Fonfara

»Vi har ikke set det konkret endnu. Men det er ikke sikkert, vi kan holde antallet af fattige nede på det nuværende niveau. Risikoen er klart til stede.

Kommer vi af med skattestoppet i 2007?

»Det gør vi jo nok ikke. Jeg er dog ikke i tvivl om, at på et eller andet tidspunkt, så kommer vi af med det. Der er ikke noget samfund, der i længden kan leve med at hælde beton ud over skattesystemet. Den mangel på fleksibilitet, som skattestoppet giver, kan ingen leve med på lang sigt.

Hvad er det for en mangel på fleksibilitet?

»Et skattestop vil på sigt blive oplevet som stadig mere snærende. Mange er tilsyneladende ikke opmærksomme på, at skattestoppet har fastfrosset en lang række afgifter i kroner og øre, f.eks. 'giftskatterne' på alkohol og tobak og de fleste miljøafgifter - på trods af, at lønninger og priser generelt stiger. Det samme med ejendomsværdiskatten. Dermed udhuler inflationen systematisk nogle vigtige offentlige indtægtskilder. Og det betyder, at der må kræves mere op andre steder. Samtidig er der jo tale om en udhuling af afgifter, som man har indført af sundhedspolitiske og miljøpolitiske grunde.

erhverv@pol.dk
Oversættelse: Mette Skodborg

KONTANTER

Euroen har væltet den amerikanske dollar af pinden

På verdensplan er der efterhånden 600 milliarder euro i omløb, og dermed er den europæiske fællesmønt verdens mest brugte kontantvaluta.

Der er gået næsten fem år siden indførelsen af euromønter og på verdensplan er der efterhånden næsten 600 milliarder euro (4.475 mia. kr.) i omløb i kontanter. Dermed har den europæiske fællesmønt væltet den amerikanske dollar af pinden som verdens mest brugte kontantvaluta.

Allerede i slutningen af oktober var euroen første gang den førende kontantva-

luta på verdensplan. Efter avisen Financial Times' beregninger var der dengang eurosedler til en værdi af 592 milliarder euro (4.412 mia. kr.) i omløb. Mængden af dollar i omløb havde en værdi af 579 milliarder euro (4.317 mia. kr.).

Siden er mængden af eurosedler vokset yderligere ifølge oplysninger fra den europæiske centralbank, ECB. Den amerikanske centralbank, Federal Reserve, har

endnu ikke offentliggjort nogen tilsvarende oplysninger for november og december.

Verdens førende møntfod

Det er dog usandsynligt, at dollaren skulle have nået at indhente euroen igen i det tidsrum.

Som kontantvaluta er euroen dermed blevet verdens førende møntfod. Når det

drejer sig om investeringer og valutareserver, har dollaren dog stadig et meget stort forspring. Men også på det område haler euroen ind på dollaren. De Forenede Arabiske Emirater meddelte således i denne uge, at en større andel af deres valutareserver end hidtil vil blive investeret i euro. Der er tale om en stigning fra 2 til 10 procent.

Ifølge oplysninger fra ECB investerede

verdens centralbanker allerede i 2005 24,3 procent af deres valutareserver i euro. I 1999 lå andelen endnu kun på 17,9 procent.

I samme tidsrum er dollarens andel faldet fra 71 procent til 66,4. Den japanske yen har også vundet terræn i denne periode.

økonomi@pol.dk

Oversættelse: Mette Skodborg